

**KIRSAL KALKINMA AÇISINDAN AGRO TURİZMİN ÖNEMİ VE EKONOMİK
ETKİLERİ**

***THE IMPORTANCE OF AGRO TOURISM IN TERMS OF RURAL DEVELOPMENT
AND ECONOMIC EFFECTS***

Mehmet Oğuzhan İLBAN

Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik
Bölümü, Balıkesir/Türkiye

Mehmet Tahsin LİCELİ

Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik
Bölümü, Balıkesir/Türkiye

Tuba GÜLCEMAL

Cumhuriyet Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Seyhat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü, Sivas

ÖZET

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde gerçekleştirilen kitle turizm faaliyetlerinin çevresel ve kültürel tahribatlarının yanı sıra, turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği bölgeye ekonomik getirisinin az olması alternatif turizm çeşitlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kırsal hayata ilginin artması, tarım ve turizm sektörleri arasındaki ilişkinin gelişmesini sağlamıştır. Tarım ve turizm sektörleri arasındaki ilişkinin gelişmesine bağlı olarak, alternatif turizm çeşitlerinden biri olan agro-turizm (tarım turizm) ortaya çıkmıştır. Agro-turizm tarımsal kaynakların turistik amaçlar için kullanılmasını ifade etmektedir. Agro-turizm hem çiftçilerin hem de yerel halkın gelirlerini artıran ve onlara istihdam alanı sunan bir turizm çeşididir. Bu çalışmada kırsal kalkınma açısından agro-turizmin önemine ve ekonomik etkilerine değinilecektir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında ilk olarak agro-turizm kavramsal olarak incelenecek ve kırsal kalkınma açısından önemi ve ekonomik etkileri ortaya konulacaktır. Çalışmada verilerin elde edilmesi için yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinden yararlanılacaktır. Verilerin elde edilmesi amacıyla Adana yöresinde TaTuTa kapsamında faaliyet gösteren çiftliklerin bulunduğu bölgede yerel paydaşlar ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde Adana ve Osmaniye illerinin agro turizm potansiyeline sahip olduğu, ancak halkın bilgisizliği, örnek uygulama eksikliği, tesis eksikliği, pazarlama ve tanıtım çabalarının yetersizliği gibi nedenlerle gelişme sağlayamadığı ve son zamanlarda bu turizm türüne yönelmelerin olduğu görülmüştür. Ekonomik açıdan olumsuz bir etkisinin olmadığı ve olumlu ekonomik etkileri olarak gelir artışı ve istihdam yarattığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Agro-turizm, Kırsal kalkınma

ABSTRACT

The activities of the mass tourism which was experienced in countries developed and still developing caused to occur diversity of alternative tourism because of the lack of the economic revenue for the region where the activities of tourism are actualized besides the cultural and environmental destruction. The increasing of interest for rural life provided to develop the relationship between agriculture and tourism. Depending on the development of the relationship between agriculture and tourism sector, agro tourism which is one of the alternative tourism types was emerged. Agro tourism means the usage of agricultural source for touristy destination. Agro tourism which increases both farmers' and local people's yield and provides them employment area is a type of tourism. In this investigation, it will be touched on the importance of agro tourism and its effects according to rural development. In this context, agro tourism will be examined as a concept and its importance and economic effects will be put forth. The technic of semi-structured interview will be utilized in order to obtain data in investigation. Many interviews have been materialized with local stakeholder who reside in the places where farms operate within TaTuTa in Adana in order to obtain data. When the findings are evaluated, it is seen that Adana and Osmaniye city's have agro tourism potential but they have not been able to develop due to reasons such as ignorance of people, lack of sample application, lack of facilities, lack of marketing and promotional efforts and they have recently turned to tourism. It has come to the conclusion that there is no negative impact on the economy and that it creates income and employment as positive economic effects.

Keywords: Tourism, Agro-tourism, Rural development

1.GİRİŞ

Turizmin ekonomik boyutu sadece kendi girdileri üzerine değil diğer sektörlerle de bağlıdır. Bu sektörlerden birisi turizmin tamamlayıcısı olan tarım sektörüdür.

Günümüzde hızla değişen şartlar, turizmde yeni arayışlar, turistik tüketicilerin tercihlerinde ve tatil anlayışlarında değişim, yeni yerlerin ve yerel kültürlerin keşfine duyulan ilginin artışı, kitle turizmine duyulan tepkiler kırsal turizme ve beraberinde tarım turizmine verilen önemi arttırmıştır. Geleneksel turizm anlayışına karşıt olarak çevreye daha duyarlı, çevre dostu alternatif turizm anlayışları yaygınlaşmaktadır. Çevre dostu turizm anlayışlarından biri de kaynakları “koru ve kullan” düşüncesi ile hareket eden tarım turizmidir. Tarım turizmi veya agro/agri turizm çeşidi, çoğunlukla kırsal alanda yapılan tüm turizm faaliyetlerini kapsamakta ve bir bakıma kırsal turizmle benzerlik göstermektedir. Tarım turizmini kırsal turizmin bir alt dalı olarak niteleyebiliriz. Kırsal turizm sadece fiziksel faaliyetlerle değil, çevrenin iyileştirilmesi, yaylaların faydalı hale getirilmesi gibi katkılarla da ele alınmalıdır (Kaswanto, 2015:35-36). Kırsal turizmin sürdürülebilir şekilde gelişimi, sürdürülebilir gelişim teorisiyle temellendirilerek ele alındığında, tarımsal ürün ve kazançların artması, tarım yapılan çevrenin iyileştirilmesi ve sağlıklı şehir kültürünün geliştirilmesi gibi faktörleri de içine almaktadır. Buna göre kırsal turizm genelde kırsal çevreye bağlıyken, tarım turizmi ise daha ziyade ekili alana ve çiftçiye bağlıdır. Tarım turizmi veya agro turizm insan ihtiyaçlarına uygun bir şekilde sürdürülebilirlik, uygunluk, güzelleştirme ve rahatlık terimlerine karşılık verebilmelidir. Yaşanılan alanda kırsal gelişimin olması, tarımın sürdürülebilir, turizm faaliyetlerine uygun, çevresinin estetik olarak güzel ve konforlu olmasını destekler niteliktedir. Herhangi bir alanın yapısı ve sürdürülebilirliği estetik, işlevsel ve korunarak kullanılmasıyla gerçekleşmektedir.

Turizm bölgesel kalkınmanın ivme kazanmasına neden olmakta ve ayrıca yurt içi ve yurtdışından gelen turistlerin o bölgede sosyo-kültürel değişimler sağladığı gibi kendileri de, bu değişimden etkilenmektedirler. Bölgenin ekonomisinin canlı kalmasına, sosyal yapının zaman içerisinde değişmesine ve sosyo- politik açılımların oluşmasına katkı sağlayacağı için günümüzde tarım turizmi kalkınma kalemleri arasında önemli bir yere sahiptir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Ekonomi içerisinde birçok sektör arasında ilişki olsa da turizm ve tarım birbirini en iyi tamamlayan sektörlerin başında gelmektedir. Çünkü turizm meyve, sebze, şarap vb. temel yiyecek ve içeceklerin yoğun olarak tüketildiği bir hizmet sektörüdür. Turizm sektörü yerli ve yabancı turistlerin temel yeme içme ihtiyaçlarının giderilmesi için üretim esnasında temel girdilerinin büyük kısmını tarım sektöründen temin etmektedir. İki sektöründe büyük ölçüde iklim ve doğal kaynaklara bağımlı yapısı, turizm ve tarımda yapılanmanın her iki sektörün dinamiklerinin dikkate alınarak gerçekleştirilmesini gerektirmektedir (Çıkmın, Çeken ve Uçar, 2009:4). Tarım ve turizmin bu ortak özelliklerinden hareket ederek tarım turizminin farklı yönleri ve katkılarını ele alarak yapılan tanımlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Ciornei (2011)'e göre agro turizm, tarım ve turizm faaliyetlerini birleştiren, çiftçiler için istihdam ve ek gelir sağlayan yenilikçi bir anlayıştır. Tarım turizmi ya da diğer adıyla agro-turizm, uluslararası turizmin gelişmesi sonucu tarımsal faaliyetlerin yapıldığı ve doğal çekiciliklere sahip alanlarda ortaya çıkmıştır (Ciornei, 2011:108)

Agro turizm, tarımsal alanlar, tarımsal meslekler, yöresel ürünler, geleneksel mutfak ve insanların günlük yaşamı ile ilgili turistlere katılım ve bilgi edinme imkânı sağlayan çok fonksiyonlu bir turizm türüdür. Bu turizm türü turistlere, gezme öğrenme ve keşfetmenin zevkine varabilecekleri çeşitli kırsal aktiviteler sunar. Agro turizm ziyaretçilere hitap edebilmek için çiftçiler tarafından organize edilen boş zaman faaliyetlerini ele almakta ve tarımsal faaliyetler veya/ tarımsal tesislere ilişkin turizmin çeşitli biçimlerine atıfta bulunmaktadır (Dinçer ve Emiroğlu, 2017:2).

Lane 1993'e göre; Tarım turizmini de kapsayan kırsal turizm, doğaya dayanan aktiviteler, festivaller, tarihi geleneksel olaylar, sanat gösterileri, halk tiyatrosu vb. gibi çok yönlü uygulamalardan ve çiftlik temelli turizmden eğitimsel seyahate kadar herşeyi içeren kompleks bir aktivite olması yanı sıra

tarımsal ve yerel değerlerle iç içe bulunarak hoşça zaman geçirme beklentisi olan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek, içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür (Torun, 2013:33).

1992 yılında Rio'da bir araya gelen ülkelerin gerçekleştirdiği "Rio-Gündem 21" adlı uluslararası toplantıda, ülkelerin ulusal kalkınma plan ve hedeflerine uygun politikalara işlerlik kazandırılması kararlaştırılmıştır. Bu kararlardan birisi de kırsal turizmin "tarım turizminin" geliştirilmesidir. Buna göre kırsal alandaki yoksul nüfusu marjinal toprakları kullanma zorunluluğundan uzaklaştırmak için, kırsal sanayi, dokuma sanayi, balıkçılık ve kırsal turizm gibi tarım dışı yeni istihdam alanlarının oluşturulması öngörülmüştür (Yıldırım, Gülçubuk, 1998: 188)

Dünya çapında tarım turizminin yaygınlaşmasına katkı sağlayan çok sayıda kuruluşlardan biri olan WWOOF (orjinal adı Working Weekends on Organic Farms) adlı organizasyon yerel çiftçilerle turist gönüllüleri bir araya getirerek sürdürülebilir tarımın gelişimini desteklemek amacıyla İngiltere'de 1971 yılında kurulmuştur. Bugüne kadar devam eden esas amaçları organik tarım yapan çiftçilere oda ve yer karşılığı pahalı olmayan ve çoğunlukla tecrübesiz olan turistlerden işgücü sağlamaktır. WWOOF kuruluşu zaman içinde büyüyüp evrilerek adı da (Organik Çiftliklerde Çalışmaya İstekli İşçiler) olarak değişmiştir. 2000 yılında da "Organik Çiftliklerde Dünya Çapında Fırsatlar" olarak baş harfleri aynı kalarak (WWOOF) değişmiştir. Şu anda dünya çapında en az 60 ülkede faaliyet göstermektedir. 2013 yılında, WWOOF Organizasyonları Federasyonu dünya çapında WWOOF hareketini desteklemek amacıyla kurulmuştur. Tarım turizminin popüleritesi alternatif bir tatil arayanlar için iyi bilinen bir tercih olarak gün geçtikçe artmıştır (Terry, 2014:95).

3. DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE TARIM SEKTÖRÜ

Tarımda dünyaya hükmeden ülkeler ABD, eğer bir bütün olarak ele alınırsa AB (Almanya, Hollanda ve Fransa), Çin, Hindistan ve Brezilya'dır. Bunları Endonezya, Türkiye, Kanada ve Rusya izliyor. Doğal olarak, tarımda dünya piyasasının büyük oyuncuları piyasanın arz veya talep tarafında farklılaşabiliyor. ABD ve Çin arz tarafında dünya tarımsal GSYH'sının % 26'sını, tarımsal istihdamın % 35'ini (yalnız Çin), tarım ve gıda ihracatının % 15'ini sağlarken, talep tarafında toplam dünya GSYH'sının % 32'sini, nüfusun % 23'ü, ithalatın % 19'u ve yetersiz beslenen nüfusun % 19'u (yalnız Çin) bu ülkelerdedir (TİM Tarım Raporu, 2016:19). Tarım ürünlerinde en büyük 5 ihracatçı ülke olan ABD, Çin, Brezilya, Almanya ve Hollanda'nın ihracat ve ithalat rakamlarına baktığımızda bu ülkeler aynı zamanda büyük tarım ürünü ithalatçıları içinde yer almaktadırlar. Örneğin Çin'in 85 milyar dolarlık tarım ihracatına karşılık, 201 milyar dolarlık tarım ithalatı olduğu, aynı şekilde en büyük 5 tarım ihracatçısının toplam 579 milyar dolarlık ihracatına karşılık neredeyse aynı büyüklükte tarım ürünü ithal ettiği görülmektedir. Bu durum Türkiye için de aynıdır. Türkiye, 18 milyar dolarlık tarımsal ihracata karşılık 18 milyar dolar tarım ürünleri ithalatı ile çok az bir farkla tarım ihracatçısı konumundadır.

Tarımın GSYH'ya katkısı beklendiği gibi 1970'lerin başında % 30'lardan 2014 yılında % 6-7'lere düşmüştür. 1980'ler ve 1990'ların başlarında yavaşlayan düşüşle % 15-20 aralığında kalmış ve 2000'li yıllarda % 10'unun altına inmiştir. İstihdam tarafında mutlak çalışan sayısı ve toplam içindeki pay düşüş göstermiş, ancak ivme kazanamamıştır. Son on yılda tarım-gıda ihracatının toplam ihracat içindeki payı % 10'larda, ithalatınki ise % 5'lerde seyretmektedir. Dünya Bankası'nın yayınladığı istatistiklere göre 2014 öncesi tarımsal üretimde dünyada beşinci sırada olan Türkiye, 2014 yılında dokuzuncu sırayı almaktadır. Geçtiğimiz on yıldaki olumlu gelişmelere rağmen Türkiye işgücü verimliliğinde 30'lu, arazi verimliliğinde ise 20'li sıralardadır (TİM Tarım Raporu, 2016).

Tablo 1. Gayrisafi Yurtiçi Hasıla İçinde Tarımın Payı
Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'da Zincirlenmiş Hacim Olarak TARIM ve TÜRKİYE
(2009=100)

Yıllar	Tarım* (Bin TL)	Gelişme Hızı (%)	Tarımın Payı (%)	Türkiye (Bin TL)	Gelişme Hızı (%)
2009	81.234.274	4,1	8,1	999.191.848	-4,7
2010	87.464.906	7,7	8,1	1.083.996.979	8,5
2011	90.473.489	3,4	7,5	1.204.466.935	11,1
2012	92.459.744	2,2	7,3	1.262.160.182	4,8
2013	94.603.925	2,3	6,9	1.369.334.107	8,5
2014	95.164.941	0,6	6,6	1.440.083.365	5,2
2015	104.084.510	9,4	6,8	1.527.725.206	6,1
2016	101.399.804	-2,6	6,4	1.576.365.403	3,2
2017	106.124.933	4,7	6,3	1.693.310.340	7,4

Kaynak: TÜİK

Dünya tarımına araştırma, bilgi, tartışma ve anlaşma forumu görevleriyle yön veren BM kurumları arasında FAO, WFP, IFAD, WTO, WHO, WBG, IMF, BM dışında AB, OECD, araştırma kurumları olarak CGIAR, ve özellikle üyesi IFPRI, sivil toplum kuruluşu olarak da OXFAM ve BMGF sayılabilir. Dünya tarım ve gıda gündemini belirlemede etkili bu uluslararası kuruluşların şu anda gündemlerinde olan ve üzerine araştırma yaptıkları, toplantı düzenledikleri güncel konuların başında su, tarımda risk yönetimi, tarım da piyasaya erişim, tarım istatistikleri ve bilgi sistemi, kırsal kalkınma, tarımsal standartları, biyoteknoloji ve organik tarım gibi konular ön plana çıkmaktadır.

Kasım 2015'te Türkiye'de toplanan G20 zirvesi kapsamında düzenlenen, F20 Tarım ve Gıda Zirvesi'nde dünyanın en büyük, tarım ve ilgili sanayi üzerine uzmanlaşmış bankalarından Rabobank'ın belirlediği küresel gıda gündeminin beş önceliği şunlardır: Değer zincirinin değişik aşamaları arasında işbirliği; var olan bilginin daha iyi kullanılması; daha fazla Ar-Ge yatırımı; gıda zincirindeki kayıpların azaltılması ve insanların tarım ve gıda konusunda eğitim ve bilinç düzeylerinin geliştirilmesi (Rabobank, 2015).

Tarım politikaları ve sağlanan desteklere bakıldığında toplam destekler içinde ağırlıkları henüz düşük kalsa da, son yıllarda araç demetinde eklenen tarım sigortası destekleri ve benzeri araçlar ümit verici gelişmelerdir. Sektördeki durumun diğer sektörlerdeki gelişmelere ve genel ekonomik duruma bağlı olması kaçınılmazdır. Fakat artan rekabet için tarımda yapılması gerekenler: geniş verimli tarımsal arazi, elverişli hava şartları, becerikli üreticiler, ülke koşullarına uygun modern üretim tekniklerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması; gelişmiş ve aksamadan işleyen girdi (kredi dahil) piyasaları, ulaştırma, işleme ve pazarlama altyapıları; fiyat oluşumu ve risk transferine olanak sağlayacak ürün piyasaları ve finansal kurumlar olarak özetlenebilir. Türkiye yukarıda sayılanların ilk üçünde avantajlı konumdadır, ancak gayret gösterilmesine rağmen yeterli koşullar oluşturulamamıştır

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın Amacı ve Önemi: Bu çalışmanın amacı işletme sahipleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarında çalışan kişilerden oluşan yerel paydaşların bakış açısıyla Adana ve Osmaniye yörelerinde gerçekleştirilen agro turizm faaliyetlerinin mevcut durumu, agro turizm faaliyetlerinin gelişim düzeyi ve bölgelere sağladığı olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerinin belirlenmesidir. Çalışma, elde edilen bilgiler doğrultusunda önerilerin oluşturulması ve agro turizm faaliyetlerini gerçekleştirenlerin de bu yönde gerekli tedbirleri alarak bölgedeki agro turizm faaliyetlerinin gelişimini güçlendirmesi açısından önem arz etmektedir.

Evren ve Örneklem: Türkiye'de agro turizm faaliyetleri en etkin bir şekilde Buğday Derneği tarafından yürütülen TaTuTa (Tarım Turizm Takas) projesi kapsamında yer alan ekolojik çiftliklerde gerçekleştirilmektedir. TaTuTa kapsamında faaliyet gösteren çiftlikler Adana ve Osmaniye yörelerinde de bulunmaktadır. Bu nedenle çalışmanın evrenini Adana ve Osmaniye yöreleri oluşturmaktadır. Araştırma nitel bir araştırmadır ve nitel çalışmalarda çoğunlukla çok amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolayda ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmaktadır. Bu

yöntemde araştırmacı erişilmesi kolay olan bir durumu seçtiği için, bu yöntem araştırmacıya hız ve kolaylık sağlar. Bu nedenle bu çalışmada da çok amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolayda ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi: Bu çalışmada nitel araştırmalar için veri toplama yöntemlerinden biri olan yarı yapılandırılmış mülakat (görüşme) tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma 2018 Mart ve Nisan ayları içerisinde gerçekteştirilmiştir. Çalışmada yerel paydaşları temsil eden on kişiyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Mülakat kapsamında katılımcılara 6 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Katılımcılara yöneltilen sorular kapsamında istenilen cevaplara ulaşılmak için, konu dışına çıkmamak kaydı ile bu sorulara ek olarak; neden, nasıl, ne demek istedeniz gibi sorular sorulmuştur. Mülakat kapsamında katılımcılara yöneltilen sorular şu şekildedir (Dinçer ve Emiroğlu:2017):

Soru-1: Bölgenizde gerçekteştirilen agro turizm faa-liyetlerinin genel işleyişi ve mevcut durumu hakkında bilgi verebilir misiniz?

Soru-2: Agro turizm faaliyetlerinin bölgenize ekonomik açıdan olumlu ne gibi etkileri bulunmaktadır?

Soru-3: Agro turizm faaliyetlerinin bölgenize ekonomik açıdan olumsuz etkileri bulunmakta mıdır? Eğer bulunuyorsa ne gibi olumsuz etkileri bulunmaktadır?

Soru-4: Bölgenizde agro turizm faaliyetlerinin gelişim düzeyini ne şekilde değerlendirmektesiniz?

Soru-5: Bölgenizde agro turizm faaliyetlerinin gelişimini olumsuz etkileyen faktörler var mı? Eğer varsa bunlar nelerdir?

Soru-6: Bölgenizde agro turizm faaliyetlerinin gelişimi için öncelikli olarak yapılması gereken faaliyetler nelerdir?

Morse (1995), veriler toplanırken veri yeterliliği tanımlanmış ve sorulara verilen cevaplarda hiçbir yeni bilgi elde edilmiyor ise bu durumda doygunluğa ulaşıldığını belirtmiştir. Araştırmada verilen cevapların bir noktadan sonra tekrar ettiği ve yeni bilgiler elde edilmediği için çalışma 10 kişi ile tamamlanmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen verilerin analizinde betimsel ve içerik analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. Betimsel analiz ile çalışma kapsamında elde edilen bilgiler belirlenen odak noktalarına göre özetlenerek, yorumlanabilir hale getirilmiştir. Betimsel analizde katılımcıların görüşlerini yansıtmaları için doğrudan alıntılar gerektirmektedir. Bu nedenle katılımcıların verdiği cevaplar değiştirilmeden doğrudan alıntı yapılmıştır. İçerik analizi kapsamında birbirine benzeyen kavramlar, belirlenen odak noktalarına göre okuyucunun anlayacağı bir şekilde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında araştırmaya katılan katılımcılara K1, K2, K3... şeklinde kodlar verilmiş olup, yapılan analizlerde de bu kodlara yer verilmiştir.

5. BULGULAR

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları ile ilgili bilgiler tablo 1' de yer almaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların 10'unu kadınlar, %90'ını ise erkekler oluşturmaktadır. Eğitim durumları dikkate alındığında katılımcıların %10'unun lise, %10'unun ön lisans, %60'ının lisans ve %20'sinin lisansüstü mezunu olduğu görölmektedir. Yaş dağılımlarına göre katılımcıların %40'ının 31-40 yaş, %20'sinin 41-50 yaş, %40'ının da 51 ve üstü yaş grubunda olduğu görölmektedir. Araştırmaya dahil olan katılımcıların çalıştıkları kurumlar göz önünde bulundurulduğunda ise %50'sinin kamu kuruluşlarında, % 30'unun sivil toplum kuruluşlarında ve %20'sinin ise özel işletmelerde çalıştığı görölmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Bilgiler

CİNSİYET	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
Kadın	1	10 (%)
Erkek	9	90 (%)
TOPLAM	10	100 (%)
EĞİTİM DURUMU	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
Lise	1	10 (%)
Ön Lisans	1	10 (%)
Lisans	6	60 (%)
Lisansüstü	2	20 (%)
TOPLAM	10	100 (%)
YAŞ	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
31-40	4	40 (%)
41-50	2	20 (%)
51 ve üstü	4	40 (%)
TOPLAM	10	100 (%)
ÇALIŞILAN KURUM	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
Kamu Kuruluşları	5	50 (%)
Sivil Toplum Kuruluşları	3	30 (%)
Özel İşletme	2	20 (%)
TOPLAM	10	100 (%)

Tablo 2: Bölgede gerçekleştirilen agro turizm faaliyetlerinin mevcut durumu hakkındaki bilgiler

GÖRÜŞLER	ODAK NOKTASI
<p>K1: “Agro turizm denilecek bir turizm faaliyeti yok....Ticari olarak yapılan agro turizm faaliyeti yok diyebilirim..... Değerlendirmek lazım, bununla ilgili çalışma yok maalesef. Örnek bir uygulama olsa burada yayılabileceğini, gelişme göstereceğini düşünüyorum ama bir faaliyet yok..... Bölgemizde yeni yeni gelişen bir sektör, bölgede bu konuyu işleyen çok az sayıda işletme var. Konu çok fazla bilinen bir konu değil, bu nedenle yeterli tesis yok.....”</p> <p>K2: “Şu an için herhangi bir faaliyet yok diyebiliriz. Tarıma dayalı olarak planlanan düşünceler var ama bu konu ile ilgili işleyen bir durum yok..... Tanıtmak, anlatmak ve bununla ilgili organizasyonlar kurulmalıdır. Bir ön ayak, bir örnek gereklidir.”</p> <p>K3: “Agro turizm ile ilgili Osmaniye de çok fazla gerçekleşmiş uygulama yok, agro turizm uygulanan tesis yetersiz ve halkın konu hakkında bilgisi yok..... Ama bu konu ile ilgili bir uygulama örneği görürse yönelebileceğini düşünüyorum....”</p> <p>K5: “Şu anda ilimizde agro turizm ile ilgili herhangi bir faaliyet yok. Olmuyor şu anda ilimizde o faaliyetler yok..... Örnek uygulama ve tesis eksikliği mevcut, ama altyapı ve zemin o kadar doğal ve çok ki, agro turizmin yapılacağı en iyi bölgelerden birisi burası.....”</p> <p>K6: “Bu konuda hiçbir faaliyet yok”</p> <p>K7: “Bildiğimiz kadarıyla çok bir faaliyet yok, potansiyel var ama mevcut tesis sayısı yetersiz.”</p> <p>K8: “Agro turizm burada gelişmekte olan bir turizm alt kolu, daha çok proje aşamasındadır. Bu faaliyeti yapan sadece bir tesis var. Bu nedenle tesisler yeterli değil.”</p>	<p>Agro turizm amaçlı örnek uygulama ve tesis eksikliği</p>
<p>K1: “Osmaniye turistik yer bakımından çok fazla yer var ve bu yerlerin mesafeleri çok yakın. Yaklaşık 15 civarında kale var, antik kent var, bu bölgelerin olduğu yerler agro turizm açısından potansiyele sahip yerdir. Yayla turizmi diyoruz bizim burada hasanbeyli, zorkun bölgesi var yine buralarda potansiyel var. Bana göre Osmaniye’de agro turizm yapılması için potansiyel var.”</p> <p>K3: “Agro turizmin bölgede iyi bir şekilde uygulanırsa çok verimli ve başarılı olacağını düşünüyorum. Çünkü gerçekten Osmaniye’de tarıma elverişli alanları mükemmel, geç kalınmış bir olay”.</p> <p>K4: “Bence turizm yapılması için tam uygun nokta, iyi bir destinasyon burası. Bölgenin geçim kaynağı daha çok tarıma dayalı diyebiliriz”</p> <p>K5: “İl aslında Çukurova’nın bir parçası, halk maalesef agro turizmden nasıl gelir elde edebildirimi bilmiyor. Bulduğu bölgede sahip olduğu zengin topraklar olmasına rağmen aklına getirmiyor. Her yerde tarım var, ama bundan nasıl para kazanırım mantığında eksiklik var. Örnek uygulama ve tesis eksikliği mevcut, ama altyapı ve zemin o kadar doğal ve çok ki, agro turizmin yapılacağı en iyi bölgelerden birisi burası.”</p> <p>K8: “Bunun haricinde agro turizmi için ciddi anlamda potansiyeli olan ve gelişime çok açık bir yer. Yeni yeni projeler ile desteklenmektedir.”</p>	<p>Agro turizm açısından potansiyel var</p>

K10: “Aslında agro turizm adana bölgesinde yerleşik bir farkındalığı olan bir kavram değil. Türkiye’de hemen hemen en müsait olan bölgelerden biri, ama bu kavramla adana henüz tanışmamıştır.”	
K1: “Bölgenin ulaşım altyapısı gayet iyi, ulaşımında hiçbir sıkıntı yok. Kaleler olsun, tesisler olsun ya da yaylalar olsun hepsinin yolu mevcuttur.” K2: “Agro turizmin genelde organik turizmin yapıldığı alanlarda yapılması gerektiğini düşünüyorum. Bu durumda rakım olarak yüksek yerlerde olacağını düşünüyorum. Agro turizmin doğası gereği kendi ulaşım altyapısı var. Bu nedenle ulaşım sıkıntısı yoktur.” K4: “Ulaşım dört dörtlük, ulaşım açısından hiçbir sıkıntı yok” K10: “Adana’da bir turistin hele ki agro turizm faaliyeti yapmak isteyen bir turistin ulaşamayacağı hiçbir nokta yoktur.”	Agro turizm faaliyeti için ulaşım altyapısı yeterli
K2: “Bu konu hakkında yeterli düzeyde bilgi olduğunu düşünüyorum. Bilinçlendirme ve eğitim gereklidir.” K3: “Halkın konu hakkında bilgisi yok, Osmaniye’de ki çiftçiler çok geri kalmışlar, kendilerini geliştirmeyi düşünmüyor, en kolay ürün ne ise onu yapmaya çalışıyor. Ben tarım il müdürlüğünden gelen arkadaşlardan köylüyü toplayarak bu konuda bilgilendirmesi tavsiyesinde bulundum. Köylü kendi bildiğine devam ediyor, gelen mühendisten daha iyi bildiğini hissediyor.” K4: “Halkın agro turizm hakkında hiçbir bilgisi yok.” K6: “Yerel halkın bu konuda hiçbir bilgisi yok” K7: “Adana da çok sayıda çiftlik var, bu çiftliklerin agro turizm için elverişli olup olmadığı araştırılmalı, çiftçilerin bu konu hakkında pek bilgisi olduğunu zannetmiyorum. Örnek uygulama çok yok Adana da, bu nedenle bizimde çok bir bilgimiz yok, dolayısıyla yerel halkında bu konu hakkında bilgi sahibi olmadığını düşünüyorum.” K8: “Halk agro turizm olarak bilmiyorlar, ancak içini açtığımızda bunun bir turizm ürünü ve kalkınma açısından ne kadar önemli olduğunu anlattığımızda biliyorlar. Ama agro denildiğinde, insanlar doğal olarak bunun ne olduğunu sorguluyorlar.” K9: “İnsanlar agro turizmi de bilmiyorlar. Bölgede bu konu üzerine çalışma yapanın da bu çalışmalardan faydalananın da bu konu ile ilgili çok bilgisi yok. Agro turizmin bilinirliği yok çok fazla.” K10: “Bilgi düzeyi ve farkındalığın en üst seviyede olması gereken bir bölgede yaşıyoruz, ama bu konuda farkındalık sıfır düzeyinde.”	Agro turizm hakkında halkın bilgisinin yetersizliği
K1: “Osmaniye de genel geçim kaynağı tarım, son zamanlarda sanayi geliyor. Bu nedenle bölgenin geçim kaynağına hem tarım hem de sanayi diyebilirim.” K2: “Bölgenin genel geçim kaynağı tarıma dayalıdır.” K3: “Osmaniye ilinin genel geçim kaynağı tarıma yöneliktir. Sanayi yeni yeni geliyor ama genel olarak tarım daha fazladır” K5: “Bölgenin genel geçim kaynağı tarım, geçimi tarımdan sağlıyor. Son 10 yıldır osgb yapıldı buranın getirisi de son zamanlarda artmaya başladı.” K8: “Bölgenin şu an genel geçim kaynağı tarım diyebiliriz, Sabancı buradan çekildikten sonra sanayi öldü diyebiliriz.” K9: “Bölgenin genel geçim kaynağı tarımsal üretimdir.” K10: “Bölgenin genel geçim kaynağı hiç şüphesiz tarım. Sabancıların bölgeden çıkmaları sonucunda sanayi ikinci planda kaldı.”	Bölgelerin geçim kaynağı tarımdır

Tablo 2’de katılımcıların bölgede gerçekleştirilen agro turizm faaliyetlerinin mevcut durumu hakkındaki görüşleri yer almaktadır. Bu bilgiler ışığında katılımcıların çoğunluğu bölgede genel geçim kaynağı tarım olduğu için agro turizm açısından potansiyelin olduğu ve ulaşım altyapısı yeterli olduğunu, ancak agro turizm amaçlı örnek uygulama ve tesis eksikliği ve agro turizm hakkında halkın bilgisinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 3: Agro turizm faaliyetlerinin bölgeye sağladığı olumlu ekonomik etkileri

Görüşler	Odak Noktası
K1: “Tabi turist gelecek, turizm yapan insanların gelir düzeyi üst düzey olan, yani cebinde parası olan insanlar, geldikleri zaman, örnek olarak bir otel olacak ve o otelde istihdam olacak, onun hacrinde agro turizm organik öncelikli bir konu olduğu için yayla turizminde bahçe evleri, yaylası olan insanlar açısından üretilen ürünler yüksek fiyata gidecek, buda geliri artırır.” K2: “Maddi olarak ekonomik getirisi olacaktır, bu durumda ekonomiyi canlandıracaktır.” K3: “Ben büyük bir getirisi olacağını düşünüyorum. Çünkü mükemmel bir arazi yapısına sahip Osmaniye’de ki bilinçlenmiş bir çiftçi için getiri artar.” K4: “Kesinlikle ve kesinlikle bu turizm faaliyeti sayesinde gelir artacağını söyleyebilirim” K5: “Bu tür faaliyetler başlasa epey gelir elde edilecektir.” K6: “Çalışan kişilerin gelirinin artmasını sağlıyor”	

<p>K7: “Agro turizm gelişmesi ile doğal olarak bir girdi olacaktır. Bu girdi kırsal bölgelere olacak ve bu sayede gelir dağılımına olumlu bir etki sağlayacaktır.”</p> <p>K8: “Gelir artışı sağlayacaktır..... Hem turist girdisi olacak, bu sayede ekonomik seviyede artacak ve bu sayede kalkınma sağlayacaktır.”</p> <p>K9: “Agro turizm sayesinde yapılan ürünleri satılması ve turistlerin gelmesi ekonomide bir canlılık yaratır. Doğrudan fayda olarak gelir artışı sağlar.”</p> <p>K10: “Agro turizm birkaç sektörü etkileyeceği için bölgede bir ekonomik canlılık yaratacaktır. Hem gelir artışına hem de sosyo-ekonomik yapıya etki edecektir.”</p>	Gelir artışı yaratacaktır
<p>K2: “Diğer turizm çeşitlerine etki edecektir. Bu şekilde erkek ya da kadın fark etmez istihdam sağlayacaktır”</p> <p>K3: “İstihdamı artırır, köyden göçü engelleyebilir. Köyden kente göçen gençler asgari ücretle çalışıyorlar ama ellerinin altındaki değeri bilmiyorlar. Teşvik edilirse kırsal alandaki çiftçilere çok büyük katkısı olacaktır. Tabi bu sayede köydeki kadınlar içinde istihdam alanı yaratılmış olacaktır”</p> <p>K5: “Agro turizm faaliyetleri içerisinde yöresel yemek faaliyetleri olacak, insanlar süt sağmaya gelecek ya da ekinleri toplamaya gelecek bu durum hem genel istihdamı artıracak hem de kadınların istihdam edilmesini sağlayacaktır.”</p> <p>K7: “Agro turizm kırsalda yapılacak bir turizm çeşidi olduğu için, bölge halkının orada kalmasını, bölgelerinde para kazanmalarını sağlayacaktır. Buna bağlı olarak hem kadın hem erkek ailenin bütün fertlerine iş olanağı sunacaktır.”</p> <p>K8: “Gelir artışı olduğu zaman doğal olarak istihdam da yaratmış olacak.”</p> <p>K9: “İşletmeler geliştikçe çalışma faaliyetleri arttıkça istihdam yaratır. İstihdam da o bölgenin sosyo-ekonomik açıdan gelişmesine olanak sağlayacaktır.”</p> <p>K10: “İstihdam artışını sağlamaktadır. Adana’da gerçekleştirilen Süs bitkileri yetiştiriciliği projesi pozitif ayrımcılık ile yapılmış bir projedir. Bu proje ile köyden göçü engellemek istenmiş ve orada yaşayan kadınlara da istihdam alanı yaratılmıştır. Dolayısıyla agro turizm hem erkek hem kadın istihdamı yaratacaktır.”</p>	İstihdam artışı yaratacaktır

Tablo 4: Agro turizm faaliyetlerinin bölgede yarattığı olumsuz ekonomik etkileri

Görüşler	Odak Noktası
<p>K1: “Turist gelir buraya bir para bırakır ve gider. Bu nedenle hiçbir olumsuz ekonomik etkisi olmaz.”</p> <p>K2: “Ekonomik olarak olumsuz bir sonucu olmaz.”</p> <p>K3: “Agro turizmin bölgeye olumsuz bir ekonomik etkisi olmaz”</p> <p>K4: “Bölgemizde olumsuz bir ekonomik etkisi olacağını düşünmüyorum.”</p> <p>K6: “Hiçbir olumsuz etkisi yok”</p> <p>K7: “Bölgeye herhangi bir olumsuz ekonomik etkisi olmaz”</p> <p>K8: “Agro turizmin bölgeye olumsuz bir ekonomik etkisi olmayacağını, hatta olumlu açıdan etki edeceğini söyleyebilirim.”</p> <p>K10: “Bölge tarım alanları açısından belli bir doyumunla ulaştığı için olumsuz bir ekonomik etkisi olacağını düşünmüyorum.”</p>	Agro turizm faaliyetlerinin bölgeye olumsuz bir ekonomik etkisi yoktur

Tablo 3’de katılımcıların agro turizm faaliyetlerinin bölgeye sağladığı olumlu ekonomik etkileri ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Elde edilen bilgilere göre katılımcıların büyük çoğunluğu agro turizm faaliyetlerinin istihdam yaratacağını ve bu duruma bağlı olarak gelir artışı yaratacağını belirtmişlerdir.

Tablo 4’de ise katılımcıların agro turizm faaliyetlerinin bölgede yarattığı olumsuz ekonomik etkileri ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu agro turizm faaliyetlerinin bölgeye olumsuz bir ekonomik etkisinin olmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 5: Agro turizm faaliyetlerinin gelişim düzeyi

Görüşler	Odak Noktası
<p>K1: “Osmaniye agro turizm açısından başlangıç aşamasında, bununla ilgili birkaç girişim var ama, tam bir profesyonel bir olay ortada yok. Yani ticari bir mekanizma, profesyonel manada bir yatırımcı yok. Bundan dolayı ben başlangıç aşamasında görüyorum.”</p> <p>K2: “Başlangıç ya da başlangıç öncesi diyebilirim. Direk manada agro turizm yapan yapılan bir kuruluş ya da faaliyet yok diye biliyorum.”</p> <p>K3: “Şu anda ben başlangıç aşamasında görüyorum, agro turizm Osmaniye’de çok fazla yerleşmemiş, uygulamalar yapılmamıştır.”</p> <p>K4: “Agro turizm bölgemizde başlangıç aşamasında diyebiliriz. Çünkü çok fazla çalışma ve uygulama yok”</p>	Agro Turizm faaliyetleri başlangıç aşamasındadır

<p>K5: “Şu an agro turizm yok denecek kadar az, bu nedenle başlangıç aşamasında diyebiliriz.”</p> <p>K6: “Başlangıç aşamasında olduğunu söyleyebilirim.”</p> <p>K7: “Başlangıç düzeyinde diyebiliriz. Baktığımızda bir tesis var bu turizm çeşidi ile ilgili, bu nedenle örneklerin artırılması gerekli.”</p> <p>K8: “Bence daha başlangıç seviyesindedir. Diğer kamu kurumları ile yapılan toplantılar neticesinde bu konu ile ilgili ciddi adımlar atılıyor.”</p> <p>K9: “Başlangıç seviyesinde, dediğim gibi bu konu ile uğraşan işletme sayısı bir elin parmağını bile geçmez. Farkındalık olmadığı için başlangıç aşamasında”</p> <p>K10: “Başlangıç düzeyinde, adana ili için hazırlanmış olan son turizm master planı içerisinde agro turizme ait hiçbir şey göremezsin, bu bölgede agro turizmin başlangıç aşamasında olduğunun bir göstergesidir.”</p>	
---	--

Tablo 5’te katılımcıların bölgedeki agro turizm faaliyetlerinin gelişim düzeyi ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Elde edilen bilgiler ışığında katılımcıların büyük çoğunluğu bölgede agro turizm faaliyetlerinin başlangıç aşamasında olduğunu belirtmiştir.

Tablo 6: Agro turizm faaliyetlerinin gelişimini etkileyen faktörler

Görüşler	Odak Noktası
<p>K1: “Uygulama yetersizliği ve konu hakkındaki bilgi eksikliği en büyük engeldir. İnsanlar bir şeyi gördükleri zaman kabullenmeleri daha kolay oluyor. İyi bir örnek uygulama daha etkili oluyor.”</p> <p>K5: “Vatandaş örnek uygulama olmadan bir işe girmiyor, örnek uygulama görmediği için bu işe yönelmiyor.”</p> <p>K7: “İyi uygulama örnekleri ile halkın bilinçlendirilmesi gerekli”</p>	Örnek uygulama eksikliği
<p>K1: “Konu hakkındaki bilgi eksikliği en büyük engeldir.”</p> <p>K2: “İnsanların bu konuya yönelmemesi ve bilgi düzeyi yetersizliği.”</p> <p>K3: “Buradaki çiftçilerin bilinçlendirilmemesi, çünkü çiftçiler önce başkaları yapacak, onu görecektir daha sonra o faaliyete yöneliyor”</p> <p>K5: “Olumsuzluk şu sadece, agro turizmi bilmedikleri, yani bilgi yetersizliği olduğu için yapmıyorlar.”</p> <p>K8: “Bilinçlendirme ve eğitim olduğu zaman insanlar daha çok yönelecektir. Bilmedikleri için yönelemiyorlar.”</p> <p>K9: “Bilgisizlik, pazarlama eksik, daha çok olması lazım. Çünkü insanların farkındalığını artırmak lazım bu konuda.”</p> <p>K10: “.....konu ile ilgili farkındalık olmadığı için.....”</p>	Agro turizm hakkında bilgi eksikliği ve farkındalığın olmaması
<p>K3: “Tanıtım ve pazarlama eksikliği var”</p> <p>K5: “Pazarlama ve tanıtım çalışmaları yetersiz.”</p> <p>K7: “Pazarlama önemli, aslında agro turizmin belli bir hedef grubu var. Bu turizm çeşidinin hedefe ulaşması gerekiyor. Bu nedenle hedef grup belirlenmeli ve ona göre pazarlama stratejileri gerçekleştirilmelidir”</p>	Pazarlama ve Tanıtım eksikliği
<p>K4: “Bence agro turizmin yapılmaması için ya da olumsuz yönde etki eden hiçbir sebep yok”</p>	Agro turizmin gelişimini etkileyecek olumsuz faktör yok

Tablo 7: Agro turizm faaliyetlerinin gelişimi için yapılması gerekenler

Görüşler	Odak Noktası
<p>K1: “Öncelikli çalışma bizim tarım müdürlüğü, turizm il müdürlüğü ve kalkınma ajansı var, bu üçü bir araya gelip bu konu hakkında çalışan STK’lar var onlarla bir araya gelip bu konuda yatırım yapabilecek girişimcileri için agro turizm iyi uygulandığı yerlere gezi düzenlenmeli”</p> <p>K2: “Konuyu tanıtmak, bu alanda başarılı olmuş yerlerin bilgilerini aktarmak, bu alanda başarılı olmuş kişileri göstermek....., ellerindeki mevcut potansiyeli anlatmak, örneklerin gösterilmesi”</p> <p>K3: “Yani bire bir belli alanlarda bunu belli çiftçilere uygulamak, belli alanlar tespit edilmeli ve örnek uygulamalar gerçekleştirilmeli.”</p> <p>K7: “Tarımda iyi çiftçi diye bir kavram var “örnek çiftçi ya da lider çiftçi” diyorlar. Biraz daha bilinç düzeyi yüksek insanları seçip, diğer insanlara örnek olacak faaliyetlerin gerçekleştirilmeli, uygulama örnekleri artırılmalı bunun için de uygun tesisler belirlenmeli ve kişiler belirlenmeli”</p> <p>K10: “Bu konuya istekli olanlar belirlenip, bu kişilere Türkiye’de bu alanda faaliyet veren örnek uygulamaları tanıtmak ve öğretmek gerekiyor”</p>	Agro turizmin gerçekleştirildiği örnek uygulamalar gösterilmeli
<p>K1: “Agro turizm hakkında halkın bilinçlendirilmesi gerekir.”</p> <p>K2: “Bilgi düzeyinin artırılması gerekli”</p>	

<p>K5: “Bölgemiz agro turizmin yapılması için elverişli bir bölge, bu nedenle vatandaşın öncelikle bu konuyu iyi bilmesi gerekiyor.”</p> <p>K6: “Halkın bilinçlendirilmesi gerekiyor.”</p> <p>K7: “Kişilere eğitimler verilerek bilinçlendirilmeli”</p> <p>K10: “Öncelikle insanlara agro turizmin tanıtılması lazım, yani agro turizm kavramının insanlara iyi anlatılması lazım.”</p>	Agro turizm hakkında halk bilinçlendirilmeli
<p>K4: “Devlet desteği gerekli”</p> <p>K8: “Teşvikler daha çok arttırılabilir”</p>	Devlet destek ve teşvikleri arttırılmalı
<p>K9: “Kamusal desteklerin sağlanması gerekli olduğunu düşünüyorum. Bürokrasinin uygun hale getirilmesi gerekli, agro turizm ile uğraşacak olanların muhatap olacağı kurum çok fazla ve karmaşık, Orman bakanlığından, DSI’den, Belediye’den vb. birçok yerden izin alınması gerekiyor. Orman bakanlığı izin vermeyebiliyor bazen o zaman çalışma faaliyete geçemiyor. Bu nedenle uygun bir bürokrasi sistemi oluşturulmalı.”</p>	Uygun bir bürokrasi sistemi oluşturulmalı
<p>K6: “Bol tanıtım ve reklam yapılması gerekir.”</p> <p>K7: “Pazarlama önemli, aslında agro turizmin belli bir hedef grubu var. Bu turizm çeşidinin hedefe ulaşması gerekiyor. Bu nedenle hedef grup belirlenmeli ve ona göre pazarlama stratejileri gerçekleştirilmelidir”</p>	Pazarlama çalışmaları gerçekleştirilmeli

Tablo 6’da katılımcıların bölgedeki agro turizm faaliyetlerini etkileyen faktörlerin neler olduğu ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Elde edilen bilgilere göre katılımcılar örnek uygulama eksikliği, agro turizm hakkında bilgi eksikliği ve farkındalığın olmaması, pazarlama ve tanıtım eksikliği olduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan bir kişi ise bölgede agro turizm faaliyetlerinin gelişimi etkileyen hiçbir olumsuz faktör olmadığını belirtmiştir.

Tablo 7’de ise katılımcıların agro turizm faaliyetlerinin gelişimi için neler yapılması gerektiği ile ilgili görüşleri bulunmaktadır. Elde edilen verilere göre katılımcılar agro turizmin gerçekleştirildiği örnek uygulamalar gösterilmesi, agro turizm hakkında halk bilinçlendirilmesi, devlet destek ve teşvikleri arttırılması, uygun bir bürokrasi sistemi oluşturulması ve uygun pazarlama çalışmaları gerçekleştirilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

İşletme sahipleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarında çalışan kişilerden oluşan yerel paydaşların bakış açısıyla Adana ve Osmaniye yörelerinde gerçekleştirilen agro turizm faaliyetlerinin mevcut durumu, agro turizm faaliyetlerinin gelişim düzeyi ve bölgelere sağladığı olumlu ve olumsuz ekonomik etkileri ile ilgili bilgiler toplanmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen verilerin analizi sonucunda belirlenen odak noktalara göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- A. Bölgede gerçekleştirilen agro turizm faaliyetlerinin mevcut durumu
 - ✓ Agro turizm amaçlı örnek uygulama ve tesis eksikliği
 - ✓ Agro turizm hakkında halkın bilgisinin yetersizliği
 - ✓ Agro turizm faaliyeti için ulaşım altyapısı yeterli
 - ✓ Bölgelerin geçim kaynağı tarımdır
 - ✓ Agro turizm açısından potansiyel var
- B. Agro turizm faaliyetlerinin bölgeye sağladığı olumlu ekonomik etkileri
 - ✓ Gelir artışı yaratacaktır
 - ✓ İstihdam artışı yaratacaktır
- C. Agro turizm faaliyetlerinin bölgeye sağladığı olumsuz ekonomik etkileri
 - ✓ Agro turizm faaliyetlerinin bölgeye olumsuz bir ekonomik etkisi yoktur
- D. Agro turizm faaliyetlerinin gelişim düzeyi
 - ✓ Agro Turizm faaliyetleri başlangıç aşamasındadır
- E. Agro turizm faaliyetlerinin gelişimini etkileyen faktörler
 - ✓ Örnek uygulama eksikliği
 - ✓ Agro turizm hakkında bilgi eksikliği ve farkındalığın olmaması
 - ✓ Pazarlama ve Tanıtım eksikliği

F. Agro turizm faaliyetlerinin gelişimi için yapılması gerekenler

- ✓ Agro turizmin gerçekleştirildiği örnek uygulamalar gösterilmeli
- ✓ Agro turizm hakkında halk bilinçlendirilmeli
- ✓ Devlet destek ve teşvikleri arttırılmalı
- ✓ Uygun bir bürokrasi sistemi oluşturulmalı
- ✓ Pazarlama çalışmaları gerçekleştirilmeli

Tarım turizminin gelir dağılımında adaletin sağlanmasına olanak vermesi, kültürel kaynaşmayı sağlaması, çevresel faktörlerin ekolojik dengeyi koruyucu etkiler yaratması, sağlıklı beslenme ve çevre koşullarının inşa edilmesine olanak sağlaması, sosyo-ekonomik yapıda iyileşme ve bütünleşme sağlaması, istihdam yaratması, kırsal kesimde gizli işsizliği önlemesi, ulusal ölçek yerine yerel kalkınma, homojen toplum yapısı yerine farklı toplum dinamiklerinin giderek ön plana çıkması gibi birçok etkisi vardır. Ayrıca kırsal toplumun refahı için tarım ve tarım dışı sektörleri içeren fonksiyonel ve entegre yaklaşıma sahip politikalara dönüşmesine olanak sağlaması, bölgede ekonominin canlı kalmasını sağlaması, sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir doğal çevre, sürdürülebilir ekolojik denge, sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir gelir kaynaklarının yaratılması ve kaynak israfının ortadan kaldırılması gibi bir çok olumlu etkisi söz konusu olabilmektedir.

Bu etkilerin olabilmesi için agro turizmin desteklenmesi ve bu alanda çalışacak olanların sosyal güvencelerinin devlet tarafından sağlanması da kırsal alandan göçü önleyerek, yerinde yaşamayı ve kalkınmayı teşvik eder nitelikte olacaktır. Devamlılığı için de yapılması gerekli çalışmaları şu şekilde sıralayabiliriz:

- ✓ Tanıtımların ve reklamların Kültür ve Turizm bakanlığı tarafından yapılması ve pazarlama çabalarının arttırılması,
- ✓ Halkın agro turizm konusunda bilinçlendirilmesi,
- ✓ Örnek uygulamaların arttırılması,
- ✓ Agro turizm potansiyeli olan bölgelerin tespiti ve buralara örnek tesislerin kurulması,
- ✓ Agro turizmin geniş kitlelere ulaşması için pazarlama çabalarının arttırılması,
- ✓ Agro turizmin gerçekleştirilmesi için uygun bürokrasi sisteminin oluşturulması,
- ✓ Kişilerin bu alana yatırım yapabilmeleri için devletin ekonomik desteği arttırması gereklidir.

KAYNAKÇA

Adeboye, C. A. (2012, June). The Impact of Entertainment on Tourism Case Study: Agency Remarc in Greece. Central Ostrobothnia University of Applied Sciences Degree Programme in Tourism. Central Ostrobothnia University.

Ciornei, L. (2011). Research on The Current Situation of Agritourism in Bucovina. *Lucrari Ştiinţifice*, 54 (15), 108-111.

Çıkmın, A., Hüseyin Çeken ve Metin Uçar (2009).Turizmin Tarım Sektörüne Etkisi, Agro-Turizm ve Ekonomik Sonuçları. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 15(1), 1 - 8.

Dinçer, F.İ., ve EMİROĞLU, B. D., (2017). Agro Turizm Faaliyetleri ve Bölgeye Olan Etkilerinin Yerel Paydaşların Bakış Açısıyla İncelenmesi: Çanakkale Kazdağı Yöresi Örneği. *Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 7 (1),1-17.

Kaswanto (2015). Land Suitability For Agrotourism Through Agriculture, Tourism, Beautification and Amenity (ATBA) method. *Procedia Environmental Sciences*. 24, s.35 – 38.

Morse, J.M. (1995). The signifance of saturation. *Qualitative Health Research*, 5 (2):147-149.

Terry, William (2014). Solving Labor Problems and Building Capacity in Sustainable Agriculture Through Volunteer Tourism . *Annals of Tourism Research*, 49, s.94-107.

Torun, E. (2013). Kırsal Turizmin Bölge İnsanına Katkıları. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 15 (24), 31-37.